Studeanttaid psykososiála buresveadjima doarjun gáiddusoahpahusas

Satu-Maarit Korte, Janne Väätäjä, Pigga Keskitalo ja Solja Upola

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

REDU

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Ealáhus-, johtalus- ja birasguovddáš

Lassefápmu
EU:S
2014–2020

Eurohppá uniovdna
Eurohppá guovkoovdidanfoanda
Eurohppá sosiálafoanda

Sisdoallu

Álgosánit 4

1 Gáiddusoahpahus ja gáiddusoahppan 6

2 Gáiddusoahpahusa plánema birra 10

3 Sosiálalaš, psyhkalaš ja fysalaš buresveadjin 14

4 Iešráđálaš doaibmama dáiddut ja iežas návccaide luohttin (iešnákcen) 18

5 Infográfa duvdašuvvama eastadeami strategiijain 22

6 Infográfa duvdašuvvama eastadeami strategiijain inklusiiva ja máŋggakultuvrralaš konteavsttas 23

7 Vuorrováikkuhuslaš gáiddusoahpahusa doaibmanmálle 24

Gáldut 26

Teavstta jorgalus: Rauna Saijets

ISBN 978-952-337-377-8

Almmustahttima bistevaš čujuhus:
https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-377-8

ÁLGOSÁNIT

Lohkkái

Dán rávagirjjáža ulbmilin lea juohkit dieđuid studeanttaid psykososiála buresveadjima doarjuma birra gáiddusoahpahusas. Rávagirjjáš lea oaivvilduvvon nuoraiguin doaibmi oahpahussuorggi bargiide ja bagadalliide vuođđoskuvllas ja nuppi ceahkis. Rávagirjjáža leat čohkken eOPE-fitnu doaibmit fitnus čohkkon vásáhusaid ja bohtosiid vuođul. Fitnus ollašuhttojuvvojedje bargobájit, maiguin kártejuvvojedje studeanttaid vásáhusat gáiddusoahpahusas COVID-19 -epidemiija áigge. Rávvagat vuođđuduvvet jurdagiidda, maid studeanttat leat ovdanbuktán das, mo neahta bokte lágiduvvon gáiddusoahpahus sáhtášii doarjut studeanttaid psykososiála buresveadjima. Gáiddusoahpahussii fertii sirdásit johtilit ja dát ásahii sihke studeanttaid ja oahpaheaddjiid ođđa ja hástaleaddji dillái.

Gáiddusstuderenbirrasiidda sirdáseapmi buvttii ovdan, ahte studeanttat gáibidedje searvvušlašvuođa, vuorrováikkuhusa ja doarjaga studeremii. Sirdáseapmi gáiddusoahpahussii buvttii eahpesihkkarvuođa das, mo oahpahusa galggašii lágidit, mo láidestit studeanttaid ja mo studerema áigge fuolahuvvo studeanttaid buresveadjimis ja oahppanjoksosiid olaheamis.

Dál go oahpahus lea máhccan ruovttoluotta luohkkálanjaide, gáiddusoahpahusa mielde álggahuvvon ođđa, buorit geavadagat leat čahkaduvvon oassin oahpahusa. Oahpaheaddjiid hállu atnit ávkin ja iskkadit iešguđetlágan teknologiijaid lea lassánan. Dás bagadallama rávagirjjážis suokkardallat gáiddusoahpahusa nu oahpaheaddji, studeantta go oahppamage vuolggasajis.

Rávagirjjážis ovdanbukto vuorrováikkuhuslaš gáiddusoahpahusa doaibmanmálle, mas áiccalmahttojuvvo ovdamearkkaid bokte, mo nuoraid sáhttá doarjut ja bagadallat gáiddusoahpuin.

Fitnu duogáš

Dát rávagirjjáš gáiddusoahpahusas ja bagadallangeavadagain lea šaddan Davvebađaeatnama ealáhus-, johtolat-, ja birasguovddáža (EJB) miđihan ja Eurohpá sosiálaruhtaráju (ESR) ruhtadan *eOPE – Gáiddusoahpahussii oassálastima doarjun vuođđooahpahusas ja nuppi ceahki skuvlejumi*s -fitnus (01.05.2021-31.09.2023). *eOPE*-fitnu lea jođihan Lappi universitehta Bajásgeassindiehtagiid dieđagoddi ja guoibmin lea leamaš Lappi skuvlenguovddáš REDU.

Fidnu vuođđuduvvá ovddit ESR-ruhtadan *eLAPPI*-fitnus ožžojuvvon dihtui das, ahte Covid-19 -pandemiija dihte sirdáseapmi gáiddusoahpahussii ásahii skuvllaid/oahppolágádusaid áibbas ođđa dillái, ja ahte oahpahusa bagadallangeavadagaide berre giddet fuomášumi.

Giitosat

Mii háliidat giittit lieggasit studeanttaid, oahpaheaddjiid ja rektoriid, geat leat leamaš mielde eOPE-fitnu bargobájiin. Bargobájit leat addán mávssolaš dieđu vuorrováikkuhuslaš gáiddusoahpahusa doaibmanmálle ovddideami várás ja leamaš mielde ovddideamen dán girjji sisdoalu.

Mii giittit Davvebađaeatnama EJB-guovddáža ja ESR-ruhtaráju sihke Lappi universitehta ja Lappi skuvlenguovddáš REDU ovddidanbarggu doarjumis.

eOPE-fitnu doaibmit Roavvenjárggas miessemánus 2023,

Satu-Maarit Korte, eOPE-fitnu jođiheaddji ja prošeaktahoavda, Lappi universitehta
Solja Upola, áššedovdi, REDU
Janne Väätäjä, prošeaktabargi, Lappi universitehta
Pigga Keskitalo, áššedovdi, Lappi universitehta

1 Gáiddusoahpahus ja gáiddusoahppan

Gáiddusoahpahus ja gáiddusoahppan eai leat ođđa áššit. Ovdamearkka dihte reivekurssat leat leamaš gávdnomis jo 1800-logu loahpas. Teknologiija ovdáneami mielde reivekurssat leat vehážiid mielde sirdásan gáiddusstuderenhámiide, mat doibmet neahta bokte, dego neahttakursan ja rabas neahttakursan (MOOC). Dat lea rahpan vel eanet vejolašvuođaid gáiddusstuderemii ja oahppamii almmá, ahte galgá čuovvut oahpahusa fysalaččat báikki alde. COVID-19 -epidemiija áigge gáiddusoahpahus ja -oahppan šadde oahpisin máilmmiviidosaččat buot oahppiide ja olbmuide, geat doibmet oahpahusbargguin. Vuorddekeahtes dilli doalvvui oahpaheaddjiid ja studeanttaid máŋggaide iešguđetlágan vásáhusaide, ja buvttii ovdan dárbbu ovddidit gáiddusoahpahan- ja gáiddusbagadallandáidduid.

Makkár lea buorre gáiddusoahpahus studeanttaid vásáhusaid vuođul?

Studeanttaid gáiddusstuderemii čuhcet dahkkit, mat laktásit **studerenbirrasii, iežas buresveadjimii ja studerenvugiide**. Studerenvásáhus lea dan láhkai sorjavaš máŋggain dahkkiin, maidda studeanta ieš dahje oba oahpaheaddjige ii álo sáhte váikkuhit.

Studerenbirrasa lea dehálaš áddet ollislaččat nu, ahte studerenvásáhussii čuhcet sihke **ávnnaslaš** biras nuppiin sániiguin diehto- ja gulahallanteknologalaš infrastruktuvrra luohtehahtti doaibma ja **vásáhuslaš dahje psykososiála studerenbiras** (Govus 1).

Dát ovttas hábmejit dássedettolaš ollisvuođa.

Govus 1. Studeantta gáiddusstuderenvásáhusa hápmašuvvan (Upola et al., 2023).

Máŋggalágan oahppanbirrasat

Oahpaheaddji gáiddusbagadallandáidduin lea mearkkašupmi, vai studeanta čatnasa studeremii ja movttáska das. Seamma láhkai studeantta ja oahpaheaddji gaskanas gaskavuohta, mii vuođđuduvvá luohttámuššii, váikkuha positiivvalaččat gáiddusoahpahussii. Oahpaheaddjis lea guovddáš bargu fuolahit gáiddusoahppodiimmu dorvvolaš atmosfearas.

Gáiddusstuderemis studeanta doaibmá dávjá iežas persovnnalaš birrasis. Danin *oahppanbirrasat* ja daid teknihkalaš rusttegiid dásit molsašuddet, mii buktá iežaslágan hástalusaid studeremii ja oahppamii. Ovdamearkka dihte neahttaoktavuohta sáhttá leat hiđis, ja dalle dieđusirdin doaibmá funet.

Seamma áigge ruovttus sáhttet leat earátge bearašlahtut studeremen ja gáiddusbarggus. Vealttakeahttá buohkain ii leat olles áigge geavahusas iežas dihtor, muhto daid geavahusa ferte juohkit earáiguin. Dát fas buktá mielddis iežaslágan hástalusaid, jos buohkain bearašlahtuin leat seamma áigge oahppodiimmut.

Nu studeanttat go maiddái oahpaheaddjitge sáhttet doallat kámera ja mikrofovnna geavaheami amasin. Dása sáhttá leat sivvan ovdamearkan dat, ahte ii hálit čájehit iežas ruovttu almmolaččat olles eará studerenjovkui. Heivehusat dego Teams dahje Zoom addet goittotge vejolašvuođa personifiseret iežas gova, mii oidno earáide, ovdamearkka dihte iešguđetlágan duogášgovaiguin. Kámeraid geavaheapmái gáibiduvvo dábálaččat oahpaheaddjiid bagadallan iige daid alde dahje gitta doallama sáhte doallat diehttelassan. Nu kámeraid geavaheami go maiddái daid gitta doallama galgá ákkastallat.

Sus, guhte studere ruovttubirrasis, sáhttet leat maiddái ruovttudikšumii gullevaš barggut, dego borramuša ráhkadeapmi, bearašlahtuin fuolaheapmi, biebmoealliid dikšun ja eará ruoktobarggut. Nu gáiddusstuderenbirrasat maiddái dahket studeanttain sierraárvosaččaid. Gáiddusstuderenbirrasiidda gullevaš vejolašvuođaid ja hástalusaid earuheapmi eaktuda oahpaheaddjis buori oahppiid dovdámuša.

2 Gáiddusoahpahusa plánema birra

Gáiddusoahpahusa plánemis, ollašuhttimis ja ovddideamis heivehuvvojit seamma pedagogalaš prinsihpat go lagasoahpahusas. Nu lagas-, gáiddus-, go hybridaoahpahusage plánemis guovddáš ášši, mas vuolgit johtui, lea oahppanjoksosiid meroštallan. Dán maŋŋá sáhttá válljet daid oahpahusvugiid ja reaidduid, mat dorjot oahppanjoksosiid.

Gáiddusoahpahusa lágideapmi eaktuda goittotge álo teknologiija/heivehusaid, maid lagasoahpahusas ii fas álo dárbbaš. Ná gáiddusoahpahusa plánemis deattuhuvvo muddu, mas válljejuvvojit teknologiijat/heivehusat geavahussii.

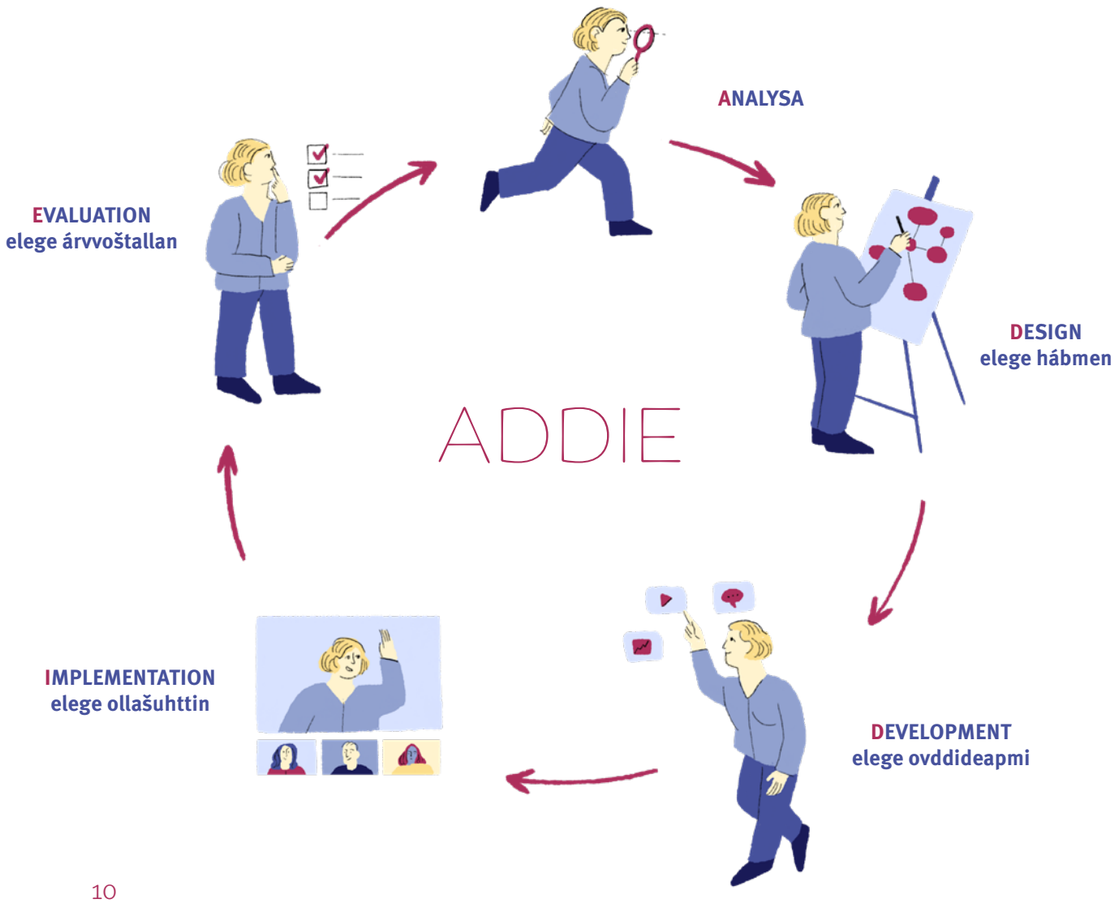

ADDIE -oahppanplánema málle *(Branch, 2009)*

Gáiddusoahpahusa plánemis sáhttá geavahit veahkkin maiddái ovdamearkka dihte ADDIE -oahppanplánema málle, man bustávat oaivvildit *Analysa, Desing elege hábmen, Development elege ovddideapmi, Implementation elege ollašuhttin* ja *Evaluation elege árvvoštallan*.

Analysamuttus háliidit diehtit ja suokkardallat MAID oahppit dárbbašit, mat leat oahppanjoksosat, oahppama váttisvuođat, dán áigásaš máhttu, vejolaš oahpahusvuogit ja áigeráddjehus.

Hábmenmuttus suokkardallat MO oahpahusa galggašii fállat ja makkár pedagogalaš vugiid ja digitála reaidduid gánneha geavahit vai joksá oahppanjoksosiid. Dalle gánneha smiehttat man ortnegis sierra temáid galggašii ovdanbuktit, mo oahppama gánneha árvvoštallat, mo oahppiid ovttasbarggu ja vuorrováikkuhusa sáhtášii doarjut ja mo oahppiid earáláganvuohta, máŋggakultuvrralašvuohta ja máŋggagielalašvuohta váldojuvvojit vuhtii.

Ovddidanmuttus plánema doalvut oahppamateriálaid ja sisdoaluid konkrehtalaš dássái ovdamearkka dihte sierra prográmmaid bokte (powerpointovdanbuktimat, videot jna.). Seamma áigge smiehttat makkár multimediaelemeanttat, oahpahusa nannejeaddji aktivitehtat ja hárjehusat, ožžot oahppiid čatnasit studeremii dahje buoridit oahppanvásáhusa. Ráhkaduvvon materiálaid gánneha dábálaččat geahččalit ovdal geavaheami.

Ollašuhttimis plánet materiálaid ja plánaid doalvuma geavadahkii, suokkardallat mo ovdamearkka dihte oahppanvásáhusaid ja beroštumi oahppamii sáhttit doarjut, ja mo oahppit sáhtášedje ovttastahttit ohppojuvvon áššiid albma eallimii. Seammás smiehttat mo materiálaid juohkit oahppiide, dárbbašago materiálaide digitála fierbmeoahppanbirrasa ja dárbbašitgo oahppit rávvagiid áššiid gávdnama várás. Lassin smiehttat mo árvvoštallat oahppiid ja čoaggit máhcahaga oahpahusas.

Árvvoštallan ja čovdosiid reflekteren lea bistevaš proseassa buot oahpahusa muttuid áigge, vai dárbbašlaš nuppástusaid sáhttá dahkat oahpahussii. Sáhttá smiehttat leatgo čovdosiin givrodagat dahje váilevuođat, leatgo ásahuvvon mihttomearit joksojuvvon, mo válljejuvvon oahppanvuogit ja ráhkaduvvon materiálat heivejedje oahpahussii ja mo dat beroštahtte, movttiidahtte dahje movttáskahtte oahppiid.

GEAVATLAŠ OVDAMEARKA

Mo álggahit gáiddusoahpahusa plánema?

1. Meroštala oahppanjoksosiid

» vuhtiiváldde konteavstta, oahppoplána, máŋggalágan oahppiid

2. Vállje oahpahusvugiid

» omd. joavkobarggut, iehčanas bargan

3. Meroštala iešvuođaid, maid dárbbašat reaidduin, ja maid anát ávkin

» omd. man álki lea dihto agat oahppiin geavahit reaidduid

4. Oza ja vállje oahppanproseassa dáfus heivvolamos reaidduid

» jeara bargoskihpáriin, oza neahtas

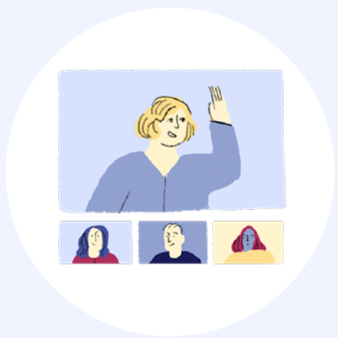

5. Ollašuhte oahpahusa

» gidde fuomášumi iežat ja studeanttaid rollaide oahpahusdiliin

6. Árvvoštala oahpahusa ja bargga nuppástusaid dárbbu mielde

3 Sosiálalaš, psyhkalaš ja fysalaš buresveadjin

Lea buorre muitit, ahte buresveadjin čoahkkana 1) sosiálalaš 2) psyhkalaš ja 3) fysalaš dahkkiin, maidda sáhtát oahpaheaddjin váikkuhit.

Dasa lassin ustibat, bearaš ja eará lagašbiire leat guovddáš sajis ovddideamen nuora **sosiálalaš buresveadjima**. Studeanttat dábálaččat ožžot fámuid ja ávkašuvvet sosiálalaš vuorrováikkuhusas, ja dovddus, ahte sii gullet jovkui – nuppiide dát sáhttá leat noađđin ja iehčanas bargovuogit orrot sidjiide álkit.

”Mielladearvvašvuođahehttehusat dahje daid šaddan vearrábun, oktonasvuohta, sosiálalaš gaskavuođat gáidosis ja oktavuođadoallan unnánaš. Muhtunlágan eretduvdašuvvama riska sáhttá stuorrut.”

Mo don sáhtát oahpaheaddjin doarjut studeanttaid sosiálalaš buresveadjima?

» **Movttiidahte veahki bivdimii váttes diliin ja lágit diliid, main veahki sáhttá bivdit spontánalaččat.**

> Positiivvalaš ja vuorrováikkuhuslaš atmosfeara joavkobargguin

> Dorvvolaš deaivvadeamit guovttágaskka

» **Fála studeanttaide iešguđetlágan vugiid gulahallat sihke duinna ja eará studeanttaiguin.**

> Joavkobarggut, bagadallanáiggit

Psyhkalaš buresveadjin gáiddusoahpahusa áigge sáhttá laktásit ovdamearkka dihte noađđái, man studeanta lea vásihan gáiddusoahpahusa áigge ja masa dus lea váldi váikkuhit.

”Álggii átestit, go ii oahppan maidige. Dihtora ruvtto čađa lei váddásut studeret ja veahki bivdin lea váddásut go lagasoahpahusas. Maiddái okto orrun ruovttus go veardida skuvlii, gos leat sosiálalaš gaskavuođat, álggii átestit.”

Mo sáhtát oahpaheaddjin doarjut studeanttaid psyhkalaš buresveadjima?

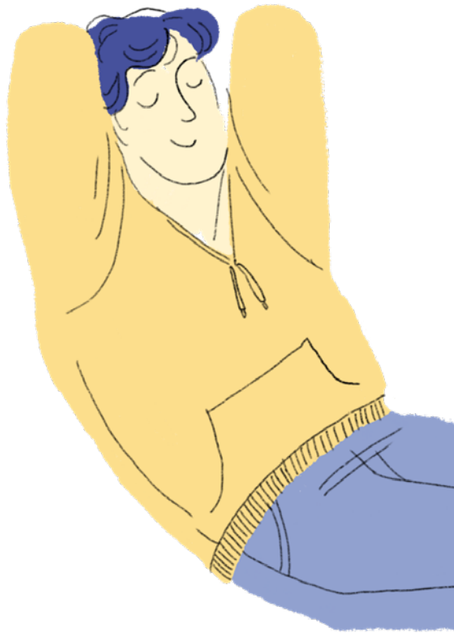

» **Fála studeanttaide dilálašvuođaid buktit ovdan váttisvuođaid, mat laktásit oahppamii**

> Jeara oahpahusperioda áigge oahppiin mo sis manná

» **Vuhtiiváldet oahpuid ollislaš noađi eará oahpaheaddjiiguin**

> Eai máhcahanáiggit, mat mannet badjálagaid

» **Fála studeanttaide máŋggabealat vugiid čađahit oahpuid**

> Vuhtiiváldde, ahte iežat oahpahanperioda áigge ii dárbbaš atnit buot oahpahusvugiid, muhto guovddážis lea, ahte oahpuin mat leat jođus boahtá ovttalágan ollisvuohta.

Gáiddusoahpahusas lea maiddái dehálaš fuolahit **fysalaš buresveadjimis**, man dorjot jeavddalaš studerenbeaivvi rutiinnat. Oahpaheaddjin lea dehálaš diehtit, ahte studeanttaid studerenbirrasat leat hui máŋggaláganat gáiddusoahpahusa áigge.

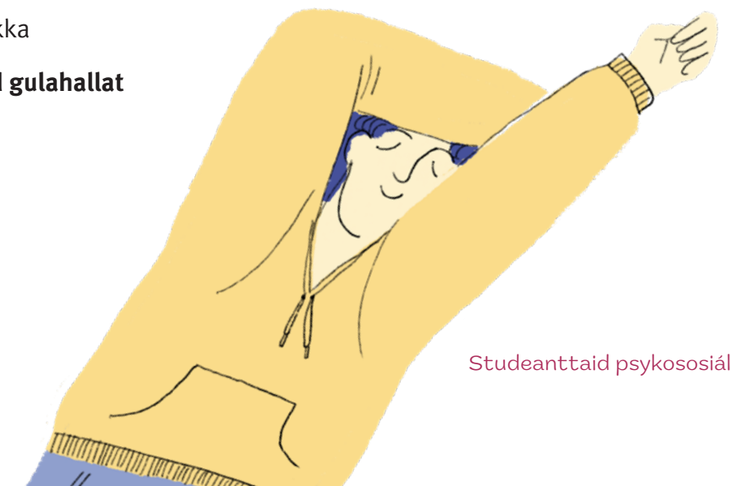

Mo sáhtát oahpaheaddjin doarjut studeanttaid fysalaš buresveadjima?

» **Doala bottuid, movttiidahte lášmmohallat/hárjehallat bottuin, čájet ovdamearkka**

» **Daga iežat oahpahusvugiid ovddalgihtii oahpisin ja čielggasin**

Sosiálalaš ja emotionála oahppan (SEL) *(Yoder, 2014)*

Gáiddusoahpahusdiliin sáhttá orrut, ahte oahpahussii lea váttis hukset buori, dorvvolaš ja vuorrováikkuhuslaš mii-vuoiŋŋa. Sosiála ja emotionála oahppama málle čiekŋu oahppanjoksosiid lassin dipma dáidduid ovdáneapmái. Sosio-emotionála máhttu oaivvilda almmolaččat dáiddu láhttet bures ja hálddašit iežas dovdduid sosiálalaš diliin. Málle sisttisdoallá vihtta dárkilut oassesuorggi: *iešdiđolašvuođa, iežas jođiheami dáidduid, sosiálalaš diđolašvuođa, olmmošgaskavuođadáidduid* ja *ovddasvástáduslaš mearrádusdahkama*.

Iešdiđolašvuohta lea nákca earuhit iežas dovdduid, mii daidda sáhttá váikkuhit ja áddet iežas givrodagaid, headjuvuođaid, streassadahkkiid ja beroštumiid. Oahppi earuha maiddái earáid dovdduid ja mo iežas dovddut váikkuhit earáide. Son sáhttá reflekteret ja jearrat manin mus lea dakkár dovdu ja mo sáhtášin rievdadit iežan láhttenvuogi. Sáhtát atnit ávkin čájáhallama dahje govvideami málle dalle go veahkehat oahppiid earuhit makkár dovddut earáin dahje sis alddis leat.

Iežas jođiheami dáiddut addet indiviiddaide máhtu ja strategiijaid gieđahallat beaivválaš streassa ja hálddašit dovdduid hástaleaddji vuorrováikkuhusdilálašvuođain dahje go lea muđuid váttis. Studeanttaid návccat gieđahallat iežaset dovdduid váikkuhit oahppiid muitui ja kognitiivvalaš resurssaide, maid sii geavahit dallego barget oahppanbargguiguin. Ná oahppái ovdána áddejupmi dilis ja son oahppá, goas lea áigi jođihit, addit earáid jođihit ja goasja mo bargat iehčanasat. Dán oassesuorggi ovdáneapmái veahkeha ovdamearkan dovdduid hálddašeami hárjehallan. Ovttasbargodáidduid sáhttá hárjehallat, nu ahte oassálastá joavkovalášťallamii ja spealuide. Dáid diliid sáhttá maŋŋelabbo reflekteret ovttas ja das sáhttá addit konstruktiivvalaš máhcahaga.

Sosiálalaš diđolašvuohta addá indiviidii vejolašvuođa váldit vuhtii earáid geahččanguovlluid ja ovddidit empatiijadáidduid. Sosiálalaččat diđolaš oahppit sihkkarabbo earuhit ja atnet árvvus earáid dovdduid, máhtu, oaiviliid ja persovnnalašvuođaid ovttaláganvuođaid ja erohusaid. Sii máhttet maiddái fierpmáiduvvat ja doaibmat joavkku aktiivvalaš lahttun dan láhkai, ahte addet saji maiddái earáide. Dán sáhtášii hárjehallat ovdamearkan nu, ahte dahká joavkkuin mearrádusaid ja oktasaš njuolggadusaid.

Dáiddut olmmošgaskavuođain addet oahppiide máhtu bajásdoallat dearvvašlaš ja dássedettolaš gaskavuođaid eará olbmuide, ja návccaid vuostálastit negatiivvalaš sosiálalaš deattu, čoavdit olbmuid gaskasaš konflivttaid ja ohcat dárbbu mielde veahki. Studeanttat galget máhttit bargat earáiguin vai sáhttet oassálastit joavkobargguide, daningo dat lea dehálaš dáidu maiddái bargoeallimis. Olmmošgaskavuođadáidduin čeahpes oahppi máhttá guldalit ja ráđđádallat, ádde sierra geahččanguovlluid ja juohká jurdagiid. Oahpat oahppiid geavahit ovdamearkka dihte digaštallan- ja konfliktačoavdindáidduid, ja hárjehala dialogaid singuin muttuid mielde, vai sii ohppet heivehallat dáiddu maiddái ođđa diliin. Reflekterejeaddji guldaleami hárjehallat nu, ahte oahppit barget báraiguin. Dalle nubbi go muitala ja govvida juoidá nubbi guldala ja de muitala maid lea gullan (oalle váttis).

Ovddasvástáduslaš mearrádusdahkan addá studeanttaide máhtu ja vihkkedallannávccaid doallat mielas ehtalaš geahččanguovlluid, boahttevuođa, gudnejahttima ja dorvvolašvuođaoaidninčiegaid mearrádusaid dagadettiin. Dát sisttisdoallá návccaid earuhit váttisvuođaid ja návccaid ovddidit heivvolaš čovdosiid daidda váttisvuođaide, leat dat dasto sosiálalaš dahje akademalaš váttisvuođat. Doarjjo váttisvuođaidčoavdindáidduid ovdáneami nu, ahte attát oahppiide barggu, mas analyseret dáhpáhusa dahje čuolmma ovdamearkan váttisvuođaidčoavdinmállii vuođđuduvvi gažaldagaid bokte.

GEAVATLAŠ OVDAMEARKA

Lágit rollaspealuid joavkkuin, goas buohkaide sáhttá addit sierralágan rolla dahje aktivitehta, ovdamearkka dihte optimista, pessimista, sierra ámmáha ovddasteaddjit dahje sierra historjjá dehálaš olbmot. Joavkkuin sáhttá maiddái dahkat ruossasátnebargguid, gažusbargguid, jurddakárttáid ja sátnebalvvaid ohppojuvvon temáin. Joavku sáhttá maiddái ovttas kommenteret oahpahusvideoid nu, ahte bidjá daidda hállanbulljariid, vástádusaid jearaldagaide, notáhtaid ja vaikko liŋkkaid eará videoide.

4 Iešráđálaš doaibmama dáiddut ja iežas návccaide luohttin (iešnákcen)

Iešráđálaš doaibmama dáidduin lea gažaldat áiggi- ja bargomeari hálddašeamis ja individuála vugiin studeret dahje oahppat áššiid. Studeanttaid dáiddut doaibmat iešráđálaččat molsašuddet ollu, danin gáiddusstuderemis lea dehálaš, ahte studeanttas lea iežas persovnnalaš fierpmádat, gos sáhttá oažžut rávvagiid ja veahki gáiddusstuderema áigge. Oahpaheaddjin berre fuobmát maid, ahte studeanttat gáibidit doarjaga, bagadallama ja máhcahaga fuolatkeahttá sin dáidduin doaibmat iešráđálaččat.

Gáiddusstuderen neahta bokte sáhttá leat vejolašvuohta persovnnalaš iešnákcema ja iešráđálaš doaibmama dáidduid ovdáneapmái. Iešnákcema dáfus mearkkašahtti ášši lea studeantta vásáhus dovddus, ahte hálddaša iežas studerema. Iešráđálaš doaibmama dáiddut ja positiiva iešnákcema vásáhusat bohtet buoremusat ovdan diliin, main studeanta hutká ođđa vugiid studeret ja iežas vugiid ovddidit oahppama. Dát oidno ovdamearkan roahkkatvuohtan geahččalit sierralágan studerenvugiid ja reaidduid/heivehusaid, mat dorjot studerema.

Mo sáhtát doarjut studeanttaid iešráđálaš doaibmama dáidduid ja iešnákcema gáiddusstuderemis?

- Bargga bargguide čielga rávvagiid ja árvvoštallamiid vuođuštusaid
- Veahket iežat studeanttaid bargat alcceseaset studerenáigeplána, mii doarju áiggi- ja bargguid hálddašeami ja masa lea merkejuvvon ee. bargguid máhcaheapmi ja almmolaš studerenáigi
- Lágit iežat oahpahusa nu, ahte dat lea ovddalgihtii oahpis ja čielgasit strukturerejuvvon

Iešráđálaš oahppan (SRL) *(Peel, 2020)*

Iešráđálaš oahppamis oahppi oahppá hálddašit iežas oahppama, áddet alcces heivvolaš oahppanstrategiijaid. Lassin son oahppá iehčanas doaibmama vugiid nu, ahte hástala iežas, ja oahppá árvvoštallat iežas oahppama. Oahpaheaddji lea bagadalli ja fasiliterejeaddji rollas, seammásgo ráhkada oahppamii buori atmosfeara ja birrasa. ja veahkeha meroštallat oahppanjoksosiid. Bagadallan dáhpáhuvvá iešguđet oahpahuslaš vugiid ávkkástallamiin nu ahte doarjut oahppanproseassa, mas fállat maiddái báikki studerema bohtosiid ovdanbuktimii ja iešárvvoštallamii.

Iešráđálaš oahppama oahppat njealji dásis, maiguin oahpaheaddji plána mielde hárjeha oahppi: *ovttastahte oahppama, fasilitere oahppama, bargga oahppamis máŋggabealaga* ja *sosiálalačča*.

Ovttastahte oahppama govvida dan, mo oahppái fállojuvvo vejolašvuohta ulbmilaš oahppamii nu, ahte son atná ávkin *iežas beroštumiid* albma eallimis. *Dihtomielalašvuohta* dahká oahppama joksanmeari oinnolažžan. Oahppandili ovttastahttin *albma eallimii* ja *árabut ohppojuvvon áššiide* dahje *teoriija geavadahki*i, nanne oahppama. Ovdamearkka dihte vuos muitaluvvo lossodatfámus ja de oažžu iskat ášši ieš geavadagas.

Fasilitere oahppama govvida dan, mo oahppái fállojuvvo vejolašvuohta ja bargoreaiddut ieš bargagoahtit aktiivvalaččat oahpuiguin, man oahpaheaddji čuovvu ja bagadallá ovddosguvlui. Vai oažžut dán barganvuogi doaibmat, lea buorre hárjehit oahppiid dihto *rutiinnaide*, maid oahpaheaddji lea ásahan, j*a dasa maid oahpaheaddji oahppiin vuordá*. Ná dilis dahje aktivitehtas nubbái sirdáseamis ii mana áigi duššái. Lea maiddái buorre addit oahppiide ovdamearkkaid, mo ieš dihto diliin, dego rehkenasttedettiin oaivvis, doaibmá. Ná sáhttá movttiidahttit oahppiid jurddašit iežaset jurddašanvuogi ja fuobmát *iežas oahppama ovdáneami*. Oahppama sáhttá fasiliteret maiddái visuálalaččat, ovdamearkan sánálaš barggu lassin temás ovdanbuktit dieđu govaiguin dahje videoiguin, dahje vaikko gažaldagaiguin, maidda oahppit galget gávdnat vástádusa. Oahpahusas sáhttá maiddái geavahit johtilis árvvoštallanreaidun laminerejuvvon vilges báhpára, masa oahppit bidjet vástádusa ovdamearkka dihte matemáhtalaš dahje man beare *gažaldahkii*. Go dáid loktet bajás oahpaheaddji oaidná dalán leatgo oahppit ádden oahpahuvvon ášši ja sáhttágo oahpahusas mannat ovddosguvlui.

Máŋggalágan oahppan govvida dan, mo oahppái addit vejolašvuođa *iešreflekteret* ja mo oahppi jáhkku *iežas máhttui ja iešnákcemii nannejuvvo*. Dán doarju iešguđetlágan pedagogalaš vugiid ja maiddái árvvoštallanvugiid geavaheapmi. Áššiid, maid lea váddásut áddet, sáhttá bidjat unnit osiide dahje fállat *sierralágan vugiid* beassat seamma oaivilii *oahppanproseassas ja bargguin*. Lea maiddái buorre addit *vejolašvuođa* bargat barggu ovdamearkka dihte guovtti *sierra vugiin*, dalle oahppi sáhttá válljet vuogi, mii doaibmá sutnje, ovdanbuktit iežas. Okta bargguin sáhtášii leat obban čálalaš, go fas nubbi sáhtášii leat oassái čálalaš ja oassái sárgosa, video dahje jietnavuorkká hámis. Barggu addimis veahkeha oahppi dovdámuš vai oahpaheaddji sáhttá doarjut sierralágan oahppiid givrodagaid ja headjuvuođaid, ja *rábmot lihkostuvvama*.

Sosiálalaš oahppan oaivvilda dan, mo ovttasbargu oahppandiliin dahká oahppamis aktiivvalačča ja searvvušlačča, seammásgo addá vejolašvuođa maiddái positiivvalaš oahppanatmosferii, gulahallandáidduide ja olmmošgaskavuođaid huksemii ja bajásdoallamii. Sosialiseremis guovddážis lea positiivvalaš ja berošteaddji atmosfeara ráhkadeapmi, oktasaš ovddasvástádus oahppamis (ovdamearkka dihte joavkobarggu čoavdimis), gudnejahtti gulahallan oahppiiguin ja sin fuolaheaddjiiguin, dasgo buohkaid ovttastahttá sávaldat oahppi buoremus vejolaš oahppanbohtosis.

GEAVATLAŠ OVDAMEARKA

Ovdamearkka dihte lohkanbaji álggus dahje kurssa álggus, sáhttá fierbmekursavuđđui dahkat oanehis kurssa ja oahppanvuođu ovdanbuktinvideo. Lassin, jos kurssa buot oahppit eai dovdda nubbi nuppiid, dahje jos vaikko oahpaheaddji lea ođđa ja háliida oahppat dovdat oahppiid buorebut, sáhttá dahkat videoovdanbuktima iežas birra (maiddái oahpaheaddji). Video gánneha leat oanehaš, 90-180 sekundda, ja dan várás lea buorre válljet mannu temá ja ovdanbuktit vaikko dan dahkama veahkkin gažaldagaid. Ná buohkat sáhttet oahppat muhtun ođđa áššiid nuppiin ja oahpásnuvvat nuppiide buorebut, seammás dat ráhkada buoret atmosfeara gáiddusoahpahusdiliide. Ovdamearkan sáhtášii leat kursa mainna oahpahit videoid dahkama. Dalle sáhttá ovdanbuktinvideos bivdit, muitalit vehá alddis, gii lea ja masa lea beroštuvvan, manin háliida oahppat dán fáttás, makkár filmmaide liiko ja maidda ii liiko jna.

5 Infográfa duvdašuvvama eastadeami strategiijain

Nannet osolašvuođa ja čatnaseami

Bajásdoallat motivašuvnna

Nannet joavkku sosiálalašvuođa ja sosiálalaš dáidduid

Hukset luohttámuša iežas dáidduide ja boahttevuhtii

Dahkat vejolaššan ovttas oahpásnuvvama ođđa áššiide ja temáide

Bajásdoallat oktiigullama dovddu

Doarjut positiivvalašvuođa ja iešnákcema

Veahkehit oaidnit sierralágan molssaeavttuid

...

LAPIN YLIOPISTO UNIVERSITY OF LAPLAND
REDU
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Eallináus-, johtalus- ja birasguovddáš
Lassefápmu EU:S 2014–2020
Eurohppá uniovdna
Eurohppá guovbuvddidanfoanda
Eurohppá sosiálafoanda

6 Infográfa duvdašuvvama eastadeami strategiijain inklusiiva ja máŋggakultuvrralaš konteavsttas

Addit saji earáláganvuhtii

Doarjut ovttaveardásašvuođa ja dásseárvvu

Earuhit iešguđetlágan dárbbuid

Addit vejolašvuođaid oktasaš aktivitehtaide ja bargguide

Addit saji rabas ságastallamii ja dialogii

Ságastallat navdosiin ja dieđuin, mat laktásit dihto olmmošjoavkkuide

...

Oažžut olles joavkku oassálastit

Sihkkarastit doarjaga rivttesáigásašvuođa

Bajásdoallat oktavuođadovddu ja joavkku oktiigullevašvuođa buorideami aktivitehtaid

Oahpásnuvvat iešguđetlágan gielaide, kultuvrraide, ámmáhiidda jna.

Dahkat vejolaššan ođđa geahččanguovlluid gullama ja oaidnima

Ságastallat iešguđetlágan árvvuin, dábiin ja vuordámušain

LAPIN YLIOPISTO UNIVERSITY OF LAPLAND
REDU
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Eallináus-, johtalus- ja birasguovddáš
Lassefápmu EU:S 2014–2020
Eurohppá uniovdna
Eurohppá guovbuvddidanfoanda
Eurohppá sosiálafoanda

7 Vuorrováikkuhuslaš gáiddusoahpahusa doaibmanmálle

Vuorrováikkuhuslaš gáiddusoahpahusa ulbmilin lea:

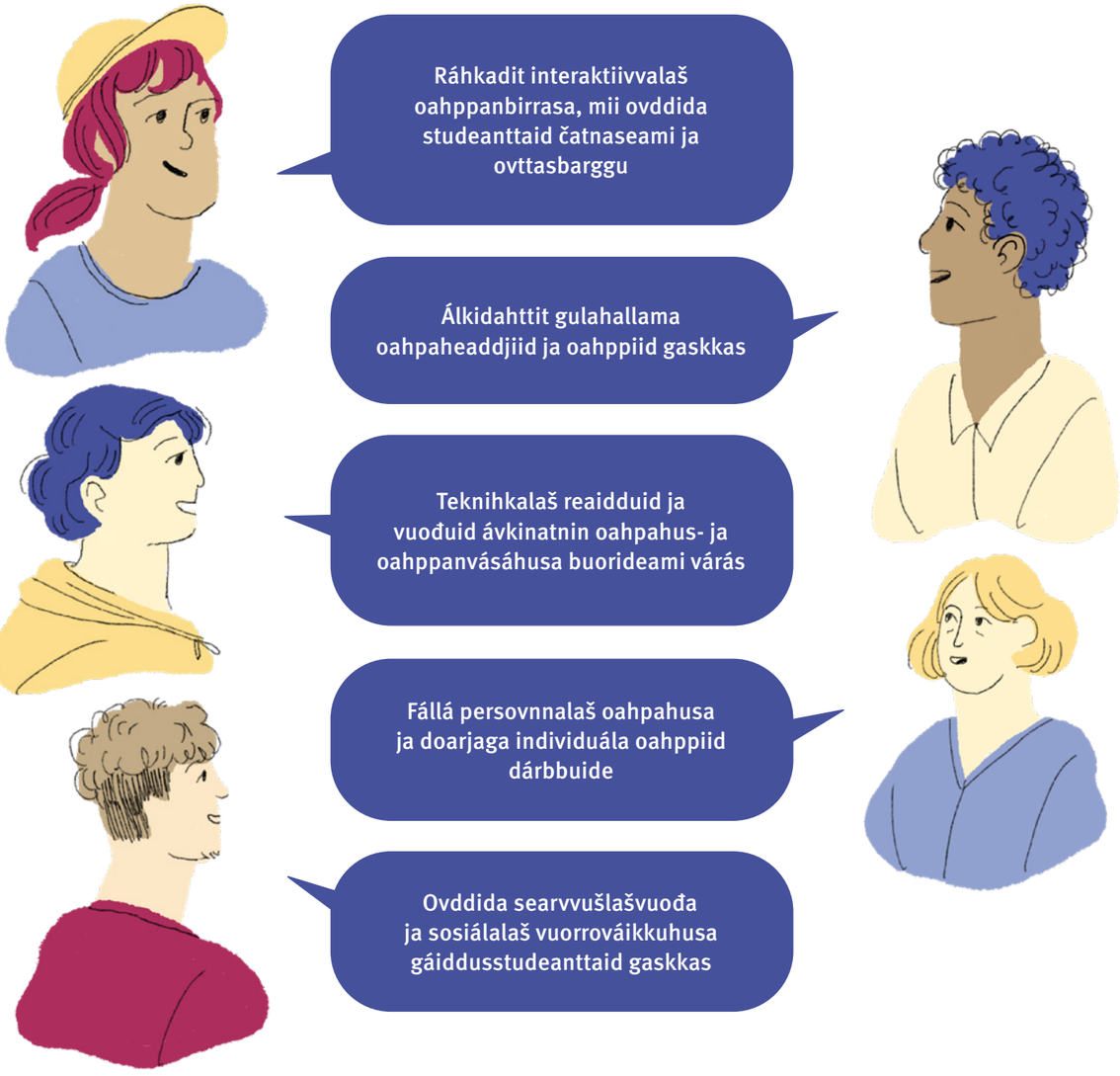

Gáldut

Branch, R. M. (2009). Instructional design: The ADDIE approach (Vol. 722). New York: Springer.

Korte, S.-M., Upola, S., Paksuniemi, M., Väätäjä, J., & Keskitalo, P. (2022). A Model to Support Students' Psychosocial Well-Being: Promoting Student Self-Efficacy in Remote Learning. In E. Baumgartner, R. Kaplan-Rakowski, R.E. Ferdig, R. Hartshorne, & C. Mouza (Eds.), *A Retrospective of Teaching, Technology, and Teacher Education during the COVID-19 Pandemic* (pp. 25–30). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). https://www.learntechlib.org/primary/p/221522/

Peel, K. L. (2020). Everyday teaching practices for self-regulated learning. Issues in Educational Research 30(1), 260–282. http://www.iier.org.au/iier30/peel.pdf

Upola, S., Korte, S.-M., Väätäjä, J. Paksuniemi, M., Lakkala, S., & Keskitalo, P. (2023). Aineellinen ja kokemuksellinen etäopiskeluympäristö – opiskelijoiden kokemuksia etäopiskelusta COVID-19 -pandemian aikana [Material and experiential distance learning environment – students' remote learning experiences during the COVID-19 pandemic]. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 25(4), 10–27.

Yoder, N. (2014). Teaching the whole child: Instructional practices that support social-emotional learning in three teacher evaluation frameworks. Research-to-practice brief. *Center on Great Teachers and Leaders*.

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

REDU

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Lassefápmu
EU:S
2014–2020

Eurohppá uniovdna
Eurohppá guovloovddidanfoanda
Eurohppá sosiálafoanda

Oktavuođadieđut

Satu-Maarit Korte
Prošeaktahoavda, eOPE -fidnu
satu-maarit.korte@ulapland.fi

ISBN 978-952-337-377-8
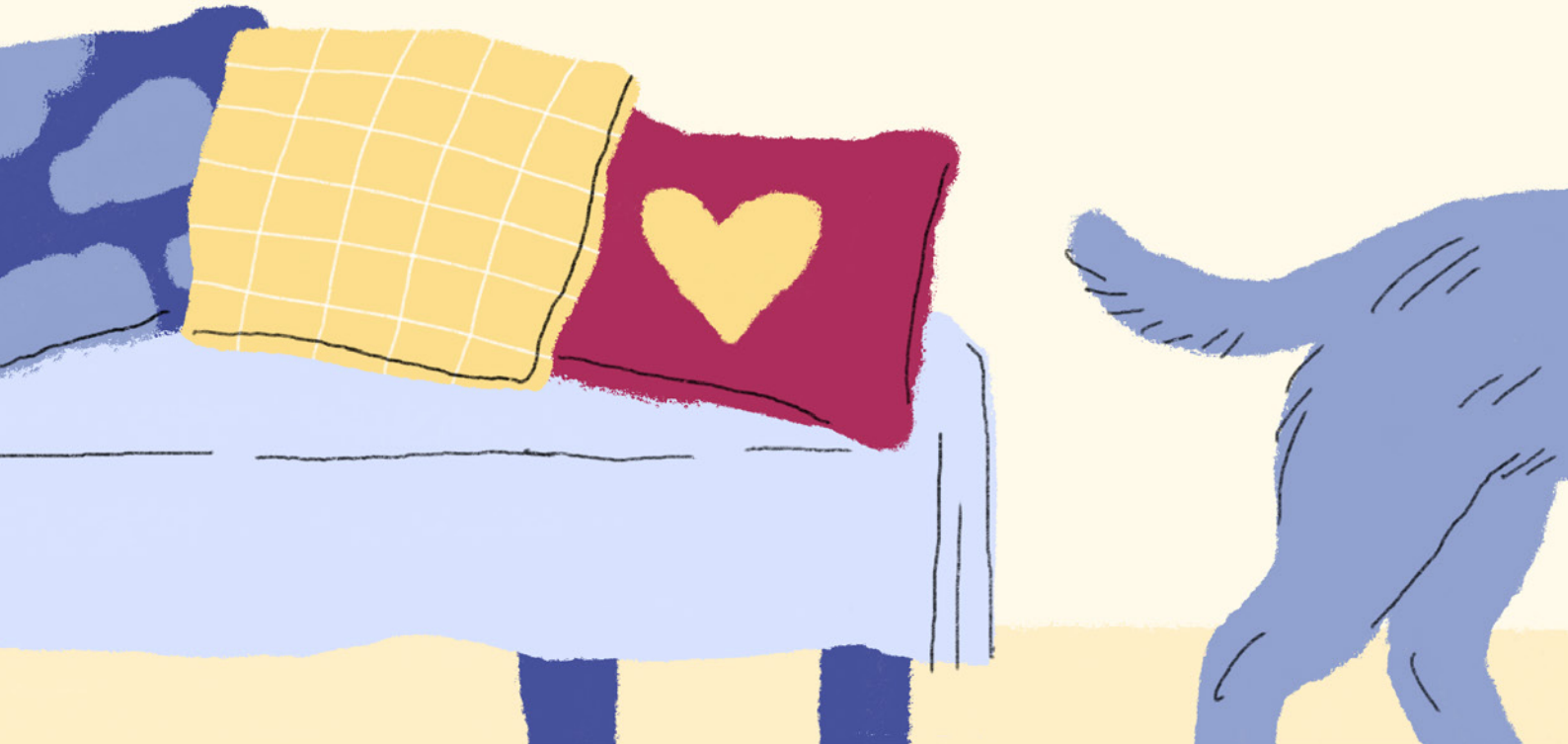
Almmustahttima bistevaš čujuhus:
https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-377-8